

Бобирь О. І.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Bobyrg Olga
PhD candidate, Associate professor,
Associate professor of the Department of Finance,
Oles Gonchar Dniprovsky National University

РОЗРОБЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ ПОЛІТИКОЮ НА МІЖНАРОДНОМУ ТА ДЕРЖАВНОМУ РІВНЯХ

Анотація. У статті обґрунтовується доцільність, об'єктивність і значущість розроблення системи рейтингування підприємств за рівнем соціальної корисності, ефективності і необхідності для громадськості, тобто для міжнародної спільноти і держави. Пояснюється, що за допомогою соціальних рейтингів можна стримувати недобросовісні види господарювання, що шкода, яку вони несуть, більша за користь, яку вони пропонують світовому суспільству. Робиться висновок, що у державах, де більший рівень соціальної нерівності (США), нижчий рівень корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), тобто зворотна кореляція, і навпаки, у країнах із найнижчим рівнем соціальної нерівності у світі (Норвегія) рівень КСВ найвищий. В основному у країнах світу найпоширенішою є модель КСВ із простим забезпеченням робочих місць. Крім того, у статті пропонується методична розробка для обчислення рейтингів підприємств за рівнем соціальної корисності та досліджується вплив соціального рейтингування на ефективність міжнародної та державної фінансової політики. Пропонуються до розрахунку вдосконалений індекс соціальних витрат ІСВ та комплексний соціальний індекс КСІ, а також вперше розроблений загальний соціальний підприємницький індекс ЗСПІ, що відрізняється від наявних індексів можливістю виділення груп соціально ефективних підприємств із загального числа господарюючих суб'єктів, що дасть змогу світовій спільноті надавати фінансову та іншу підтримку соціально активним підприємствам і таким чином прямо й опосередковано сприяти розширенню позитивної практики господарювання. Це дасть змогу мінімізувати екологічні, соціальні і фінансові ризики та зміцнити економічно-господарський фундамент світової громади.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, державна фінансова політика, стабілізація, індекс соціальних витрат, комплексний соціальний індекс, загальний соціальний підприємницький індекс, рейтингування, соціальні інвестиції, рівень соціальної корисності.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У межах процесу регулювання розвитку фінансової системи України, обговорення всіх сильних і слабких сторін альтернативних варіантів особливий інтерес становить можливість порівняння різних підприємств за ступенем соціальної відповідальності, соціальної корисності або, так би мовити, «соціальної екологічності» виробничої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботах іноземних науковців, таких як Х. Боуен [4, с. 6], А.В. Керрол [5, с. 268–295], К. Девіс [6, с. 70], М. Фрідмен [7, с. 15], Р. Стеурер [8], В.М. Марревік [9, с. 95–105], Д. Віндзор [10, с. 225–256], Л.В. Каталао [15, с. 15], А.С. Бранка [15, с. 17], Л.В. Піментел [15, с. 18], які займалися проблематикою соціальної відповідальності бізнесу перед суспільством, акцентується, що у державах, де вищий рівень соціальної нерівності (США), нижчий рівень корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), тобто виявляється зворотна кореляція, і навпаки, у країнах із найнижчим рівнем соціальної нерівності у світі (Норвегія) рівень КСВ найвищий. В основному у країнах світу найпоширенішою є модель КСВ просто із забезпеченням робочих місць. Про це свідчать наукові доробки вітчизняних науковців, таких як П.І. Коренюк [2, с. 34], О.М. Грабчук [3, с. 2226], Л.В. Козін [11, с. 34], О.С. Поважний [12, с. 244], І.Л. Сазонець [13, с. 25], О.М. Сазонець [14, с. 147].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Але все ж таки нині вкрай цікавим і важливим для вирішення залиша-

ється питання: як можна порівнювати організації і компанії різного профілю діяльності і різного масштабу та їхню ефективність для стабілізації як національної, так і світової фінансової системи? Чи можна взагалі порівнювати між собою, наприклад, «Укргаз», «Нікопольський завод ферросплавів» і «Брітіш Америкен Тобакко Україна»? У кожній сфері діяльності – свої характеристики результатів, свої принципи організації, своя місія. Цій проблематиці присвячено багато наукових робіт, великий внесок зроблено Українським центром розвитку КСВ, який тісно співпрацює з International Centre for Corporate Social Responsibility, але все-таки залишається відкритим питання більш точної оцінки ефективності соціальних інвестицій підприємств і їхнього впливу на фінансову систему України [1, с. 191–201]. Тому **метою статті** є вдосконалення методики рейтингування підприємств за рівнем соціальної корисності, зокрема на основі декомпозиції сутнісної характеристики КСВ, а також за допомогою використання індексу соціальних витрат, комплексного соціального індексу та загального соціального підприємницького індексу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність у такому рейтингуванні є як у міжнародному, державному, галузевому, так і в регіональному розрізі. І не тільки для великого бізнесу, який зацікавлений у залученні іноземних інвестицій, виході на світові фондові ринки. Регіональні органи влади зацікавлені мати важелі впливу на бізнес, включаючи і великий, розміщений у регіоні. Зацікавлені в цьому і загальнодержавні органи, громадські організації, що формують громадянське сус-

пільство. Експертами постійно робляться спроби розроблення й обґрунтування таких показників.

Так, групою експертів у межах однієї з російських програм Фонду «Інститут економіки міста» в 2016 році був запропонований комплексний соціальний індекс (КСІ) та індикатор (індекс) соціальних витрат (ІСВ) [3]. Але для більш точної зіставності і досконалості ці індекси доцільно оптимізувати, долучивши до розрахунку поточні адміністративно-управлінські витрати і річний показник інфляції:

$$KCI = \frac{(P + PE + SE) * Iinf}{TOC + AYB}, \quad (1)$$

$$ICB = \frac{SE * Iinf}{NE}, \quad (2)$$

де P – всі сплачені податки, PE – інвестиції в основний капітал, SE – соціальні витрати, Iinf – індекс інфляції, TOC – поточні витрати виробничого призначення, AYB – поточні адміністративно-управлінські витрати, NE – чистий нерозподілений прибуток компанії.

Здається, що методично завдання полягає не стільки у вибудовуванні системи універсальних порівнюваних показників, скільки в процедурі «перекладу», створення якогось «перехідника», «спільного знаменника» для різних систем показників [2, с. 34].

Але більш досконала методика «наскрізної» (за галузями і масштабами) оцінки та порівняння корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) як інструменту ефективного моделювання національної економіки і державної фінансово-економічної політики розроблена і запропонована нижче. Вона не передбачає введення спеціальних складних розрахункових показників, даючи змогу порівнювати одне з одним різні підприємства, організації та установи, незалежно від їхнього типу, виду діяльності, організаційно-правової форми та відомчої належності [3, с. 22–26]. При цьому важливо, що в основі порівняння лежать показники результатів роботи, специфічні для кожного бізнесу [1]. Порівняння здійснюється за кілька етапів.

На першому етапі виділяються основні напрями («номінації») КСВ. У розглянутій методиці з урахуванням міжнародних стандартів щодо соціальної звітності виділено п'ять основних «номінацій» оцінки КСВ [4, с. 6] (таблиця 1).

На другому етапі визначаються показники за кожною з «номінацій» КСВ. Вони формуються в три групи: обсягу (кількості), якості й ефективності КСВ.

Показники вибираються відповідно до таких вимог: вони повинні бути істотними для цього напрямку КСВ і враховувати його специфіку; мати кількісне вираження; бути легко перевірені за допомогою даних обліку.

Інакше кажучи, такі показники повинні бути досить операціональними, зручними для менеджменту, з одного боку, а з іншого – відповідати цілям КСВ [5, с. 268–295].

Крім того, за кожним напрямом КСВ пропонується пороговий показник – «допуск у номінацію», який є

обов'язковою умовою за цим вектором КСВ. Тим самим забезпечується відбір компаній, гідних участі в порівнянні (таблиця 1).

Кількість показників у кожній із трьох груп показників (обсягу, якості та ефективності) за кожним із напрямів може змінюватися; головне, щоб вони були важливі для цілей порівняння КСВ і менеджменту загалом.

Ще можна було б започаткувати шостий напрям «Корпоративне громадянство», в оцінці за яким може бути відсутність податкових претензій.

На третьому етапі кожній із груп показників (обсягу, якості та ефективності КСВ) присвоюється базова сума балів. Наприклад, кожній із трьох груп показників дано по 50 базових балів. Базова сума балів розподіляється всередині кожної конкретної групи за окремими показниками: кожному показнику присвоюється певна кількість базових балів. Ця процедура є не чим іншим, як розподілом ваг базових балів. Конкретна вага показника (кількість базових балів) визначається залежно від важливості цього показника [7, с. 15].

На четвертому етапі характеризується динаміка показників КСВ за певний період, наприклад, за рік. Універсальною характеристикою такої динаміки може бути відсоток зміни (збільшення або зменшення).

На п'ятому етапі визначається кількість фактично набраних балів за кожним показником пропорційно до виявленої динаміки: відсотка від базових балів за кожним показником.

Сума набраних балів і буде відповідати рівню КСВ конкретної компанії, що дасть можливість порівнювати різні компанії за цим показником.

Наступним досить доцільним кроком на шляху до визначення ефективності підприємств для макросередовища є запровадження системи їх рейтингування за ступенем соціальної корисності та екологічності впроваджуваних проектів. Цей захід дав би можливість для стагування соціально неприйнятних і шкідливих для громадськості проектів у межах державного рівня управління підприємництвом і бізнесом [8, с. 271–276].

Пропонується такі індикатори назвати «соціальні підприємницькі індекси» (СПІ) за прикладом біржових фондових індексів. Ці індекси будуть застосовуватися не тільки для аналізу тенденцій розвитку ринку пропозиції соціально ефективних продукції, робіт та послуг, але й з метою прогнозування цього ринку, відображуючи середню соціальну ефективність підприємства або групи підприємств.

У підсумку загальний соціальний підприємницький індекс (ЗСПІ) розраховуватиметься як середньгеометрична або середньоарифметична індивідуальних кумулятивних індексів. Пропонуємо методику розрахунку ЗСПІ.

Необхідно розрахувати і проаналізувати ЗСПІ за десятьма умовними підприємствами України, побудувати графік, приклад якого наведено на рисунку 1.

Для того щоб накреслити графік, необхідно заповнити таблиці 3, 4 і 5, які включають в себе всі необхідні дані

Таблиця 1

Основні номінації для КСВ-рейтингування підприємств

Основні номінації КСВ	Максимальна кількість балів
1. Відповідальність перед споживачами	150 балів
2. Розвиток вкладень у людський капітал	150 балів
3. Сумлінна ділова практика	150 балів
4. Екологія і безпека	150 балів
5. Участь у розвитку громадянського суспільства	150 балів

(таблиця 3 заповнюється на основі вихідних даних, наведених у ній, таблиця 4 – на основі даних, розрахованих у таблиці 3. Таблиця 5 заповнюється на основі даних, перенесених з таблиці 4). Коли всі три таблиці заповнені, необхідно побудувати графік «Динаміка загального соціального підприємницького індексу (ЗСП)», після чого проводиться порівняльний аналіз індексів [9, с. 96–102].

Вихідні дані наводяться в таблицях 3, 4, 5. Методика розрахунку індексу ЗСП передбачає розрахунок індивідуальних індексів соціальних витрат підприємств, що входять до розрахунку. Індекс ЗСП є результативним показником, який відображує середню динаміку індивідуальних соціальних інвестицій підприємства, що входять до його розрахунку. Такий підхід є оригінальним і найбільш об'єктивним для оцінки соціальної значущості підприємств для вітчизняної економіки [10, с. 230–249].

Основні умови розрахунку індексу ЗСП [11, с. 34]:

- соціальний індекс ЗСП доцільно розраховувати з першого січня 2018 року. Для кожного окремого підприємства розрахунок індексу починається із моменту фіксації його соціальних інвестицій, тобто можливості розрахунку індивідуального індексу соціальних витрат ICB_n . Початкове його значення приймається рівним 1;

- розрахунок індексу здійснюється щомісяця за зведеними результатами здійснених і документально зафіксованих реальних соціальних інвестицій (витрат) у звітному періоді (місяці).

Методика розрахунку індексу ЗСП така.

1. Здійснюється розрахунок індексу соціальних витрат (ICB_n) за формулою:

$$ICB_n = \frac{SE_n * I_{inf}}{NE_n}, \quad (3)$$

де SE_n – соціальні витрати компанії за звітний місяць, тис. грн.,

I_{inf} – річний індекс інфляції (значення попереднього року), NE_n – чистий нерозподілений прибуток компанії у звітному місяці, тис. грн.

Цей розрахунок здійснюється в окремій таблиці 2.

Індивідуальні індекси розраховуються двох видів [12, с. 244; 13, с. 25; 14, с. 147]:

- спочатку ланцюговий,
- потім кумулятивний.

2. Ланцюговий індивідуальний індекс розраховується таким чином:

$$i_n = \frac{ICB_n}{ICB_{n-1}}, \quad (4)$$

де ICB_n – індекс соціальних витрат у звітному періоді (місяці), часток,

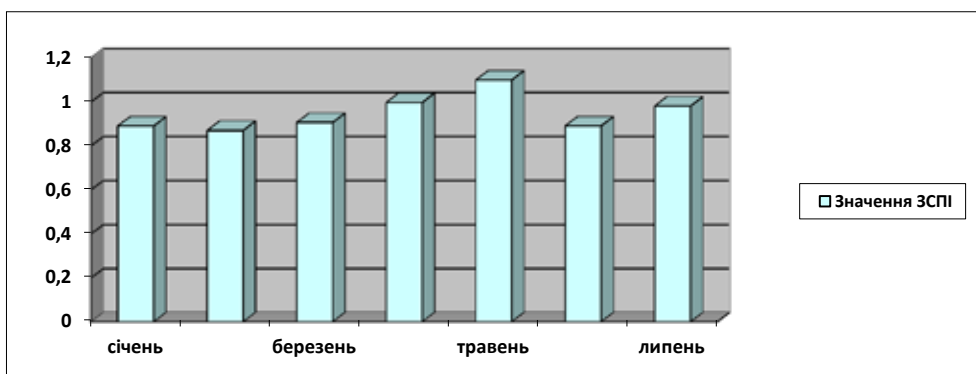

Рис. 1. Динаміка загального соціального підприємницького індексу (ЗСП)

Таблиця 2

Розрахунок індексу соціальних витрат підприємств (ICB_n) за кожен місяць

№	Назва підпр.	Ум. познач. підпр.	Звітний період																	
			січень			лютий			березень			квітень			травень			червень		
			$SE_n * I_{inf}$	NE_n	ICB_n	$SE_n * I_{inf}$	NE_n	ICB_n	$SE_n * I_{inf}$	NE_n	ICB_n	$SE_n * I_{inf}$	NE_n	ICB_n	$SE_n * I_{inf}$	NE_n	ICB_n	$SE_n * I_{inf}$	NE_n	ICB_n
1.	Азот	AZOT	21	45		3	8		7	17		6	18		-	8		3	16	
2.	Дніпрошина	DNSH	15	45		12	65		13	78		12	56		18	39		19	58	
...	.....	...	...	...		...	...		...	...		...	...		...	...		...	...	

Таблиця 3

Розрахунок ланцюгового індивідуального індексу i_n

№	Назва підпр.	Ум. познач. підпр.	Звітний період																	
			Січень			лютий			Березень			квітень			травень			Червень		
			C_n	C_{n-1}	i_n	C_n	C_{n-1}	i_n	C_n	C_{n-1}	i_n	C_n	C_{n-1}	i_n	C_n	C_{n-1}	i_n	C_n	C_{n-1}	i_n
1.	Азот	AZOT			1,6															
2.	Дніпрошина	DNSH			2,3															
...	....	...			...															
...	.....	...			...															

Розрахунок індивідуальних кумулятивних індексів підприємств I_n та загального соціального підприємницького індексу ЗСП_n ($I_n = I_{n-1} * i_n$, $ZСП_n = \sqrt[k]{I_a \cdot I_b \cdot I_c \cdot I_d \dots}$)

№	Назва підприємства	Умов. познач. підприємства	Звітний пекріод												
			на 1.01.18	Січень		Лютий		Березень		квітень		травень		Червень	
			I_n	I_n	I_n	i_n	I_n	i_n	I_n	i_n	I_n	i_n	I_n	i_n	
1.	Азот	AZOT	1												
2.	Дніпрошина	DNSH	1,05												
...	.....	...													
...	.....	...													
ЗСП			1,04												

ICB_{n-1} – індекс соціальних витрат у попередньому періоді (місяці), часток.

У разі, якщо $ICB_n = 0$ (відсутність соціальних витрат) $SE_n * I_{inf}$ у відповідному звітному місяці вважається рівним 1, тобто відсутність соціальних витрат у відповідному періоді. У разі відсутності соціальних витрат у попередньому періоді $ICB_{n-1} = 0$ як базисний період приймається сума соціальних витрат, максимально наближена за часом до нинішнього звітного періоду. Розрахунок цього показника необхідно здійснити у таблиці 3.

3. Кумулятивний індивідуальний індекс I_n розраховується як добуток ланцюгових індексів за періоди, що передують звітному.

$$I_n = i_1 * i_2 * i_3 \dots i_n, \quad (5)$$

де n – номер звітного періоду.

Тобто для розрахунку цього показника необхідні дані ланцюгових індексів за всі звітні періоди з моменту початку розрахунку індексу. Оскільки у роботі розрахунок здійснюється для шести періодів, починаючи з 01.01.2018 р., то доцільно використовувати таку формулу:

$$I_n = i_{n-1} * i_n, \quad (6)$$

де I_{n-1} – значення кумулятивного індексу для періоду, що передує звітному (задано в таблиці 3). Всі отримані за шість періодів розраховані дані заносяться в таблицю 3.

4. Сам індекс ЗСП_n розраховується як середньгеометрична індивідуальних кумулятивних індексів станом на звітну дату.

$$ZСП_n = \sqrt[k]{I_a * I_b * I_c * I_d \dots}, \quad (7)$$

де I_a, I_b, I_c, I_d – індивідуальні кумулятивні індекси підприємств, які за останні шість звітних періодів мають високі показники соціальних інвестицій порівняно з підприємствами-конкурентами;

k – кількість підприємств, що входять у розрахунок індексу.

Розрахунок індексу ЗСП_n на кожну із шести звітних дат здійснюється у таблиці 4.

Висновки. Сума набраних балів і буде характеризувати КСВ конкретної компанії як за окремими номінаціями, так і загалом на основі декомпозиції окремих сутнісних характеристик і складників, а показники «комплексний соціальний індекс КСІ», «індекс соціальних витрат ІСВ» та «загальний соціальний підприємницький індекс ЗСП» дадуть можливість визначити рівень соціальної корисності й ефективності для громадськості як окремих, так і цілих груп підприємств, що входять до їх розрахунку [15, с. 15–18; с. 20–22]. Ця методика дає основу для визначення універсального індексу КСВ, являє собою удосконалений показник, що більш точно відповідає сьгоднішнім потребам в оцінці соціальної ефективності підприємств. Одержані результати відповідають сучасному рівню наукових і технічних знань. Наукові результати, отримані в цій роботі, дають змогу створити більш точні соціальні рейтинги підприємств, що працюють на території України і за її межами, зокрема шляхом удосконалення формули розрахунку комплексного соціального індексу КСІ, індексу соціальних витрат ІСВ, розроблення загального соціального підприємницького індексу ЗСП, і таким чином досягти більшої прозорості, відкритості бізнесу і стимулювання здорової конкуренції у міжнародному і національному бізнес-середовищі, а також подолання недобросовісної підприємницької діяльності. При цьому вдосконалена методика дає в руки органам міжнародного регулювання та експертам досить гнучкий інструмент, даючи змогу враховувати і вводити в процедуру оцінки регіональну і галузеву специфіку. Так, ніщо не заважає варіювати як набори показників, так і розподіл базових балів залежно від гостроти тих чи інших проблем, ступеня їхньої важливості. Головне, щоб суми базових балів за групами обсягу, якості та ефективності зберігалися однаковими.

Список використаних джерел:

1. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності як складової системи управління фінансово-економічною діяльністю суб'єкта підприємництва і як інструменту державної фінансової політики. *Управління розвитком суб'єктів підприємництва: механізми, реалії, перспективи: колективна монографія* / О.І. Бобирь та ін. ; під заг. ред. Т.В. Гринько. м. Дніпро. Біла К.О., 2018. 444 с. С. 191–201.
2. Коренюк П.І., Бобирь О.І. Оцінка фінансового стану підприємств харчової промисловості в Україні та пошук заходів щодо його вдосконалення. *Глобальні та національні проблеми економіки: електронне наукове видання*, 2018, № 23. С. 32–46.
3. Грабчук О.М. Теоретичні обмеження в управлінні страховим портфелем. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 6 (березень). С. 22–26.
4. Bowen H. Social Responsibilities of the Businessman / New York: Harper & Row, 1953, p. 6.
5. Caroll A.B. Corporate Social Responsibility: Evolution of Definitional Construct / *Business and Society*. 1999. Vol. 38. N 3. P. 268–295.
6. Davis K. Can Business Afford to Ignore Social Responsibilities? / *California Management Review*. 1960. Vol. 2. № 3. P. 70–76. P. 70.
7. Friedman M. The social responsibility of business is to increase its profits / *New York Times*. September 13. 1970.
8. Steurer R. Corporations, Stakeholders and Sustainable Development I: A Theoretical Exploration of BusinessSociety Relations / R. Steurer, M. Langer, A. Konrad, A. Martinuzzi // *Journal of Business Ethics*. 2005. Vol. 61. № 3. P. 263–281.

9. Van Marrewijk M. Concepts and Definitions of CSR and Corporate Sustainability: between Agency and Communion / *Journal of Business Ethics*. 2003. Vol. 44. № 2/3. P. 95–105.
10. Windsor D. The Future of Corporate Social Responsibility / *The International Journal of Organizational Analysis*. 2001. Vol. 9, № 3. P. 225–256.
11. Козин Л.В. Корпоративна соціальна відповідальність як засіб формування конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. Економічні науки*. 2011. № 12. С. 23–29. 1 електрон. опт. диск (CD-R).
12. Поважний О.С. Орлова Н.С., Харламова А.О. Корпоративне управління: підручник. Київ : Кондор, 2013. 244 с.
13. Сазонець І.Л., Джусов О.А., Прокоф'єва А.Д. Стратегічні альтернативи розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій*. Том 22. 2014. С. 24–31.
14. Сазонець О.М., Миськовець Н.П. Теоретичні основи здійснення корпоративного підприємництва на основі використання екосистем. *Бізнес-Інформ*. 2016. № 11. С. 144–148.
15. Catalao L.M., Branca A.S., Pimentel L.V. International Social Comparisons of Corporate Responsibility. *Int J Econ Manag Sci* 5: 327 p. DOI :10.4172/2162-6359.1000327 / *International Journal of Economics & Management Sciences*. 2016. URL: <https://www.omicsonline.org/open-access/international-social-comparisons-of-corporate-responsibility-2162-6359-1000327.php?aid=70659>. (дата звернення: 15.02.2019).

РАЗРАБОТКА СОЦИАЛЬНОГО РЕЙТИНГА КОМПАНИЙ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКОЙ НА МЕЖДУНАРОДНОМ И ГОСУДАРСТВЕННОМ УРОВНЯХ

Аннотация. В статье обосновывается целесообразность, объективность и значимость разработки системы рейтингования предприятий по уровню социальной полезности, эффективности и необходимости для общественности, то есть для международного сообщества и государств. Объясняется, что с помощью социальных рейтингов можно сдерживать недобросовестные виды хозяйствования, вред, который они несут, больше пользы, которую они предлагают мировому сообществу. Делается вывод, что в государствах, где больший уровень социального неравенства (США), ниже и уровень корпоративной социальной ответственности (КСО), то есть обратная корреляция, и наоборот, в странах с самым низким уровнем социального неравенства в мире (Норвегия) уровень КСО высокий. В основном в странах мира самой распространенной является модель КСО с простым обеспечением рабочих мест. Кроме того, в статье предлагается методическая разработка для вычисления рейтингов предприятий по уровню социальной полезности и исследуется влияние социального рейтингования на эффективность международной и государственной финансовой политики. Предлагаются к расчету усовершенствованный индекс социальных расходов ИСР и комплексный социальный индекс КСИ, а также впервые разработан общий социальный предпринимательский индекс ОСПИ, отличающийся от существующих индексов возможностью выделения групп социально эффективных предприятий из общего числа хозяйствующих субъектов, что позволит мировому сообществу оказывать финансовую и другую поддержку социально активным предприятиям и таким образом прямо и косвенно способствовать расширению положительной практики хозяйствования. Это позволит минимизировать экологические, социальные и финансовые риски и укрепить экономико-хозяйственный фундамент мировой общины.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, государственная финансовая политика, стабилизация, индекс социальных расходов, комплексный социальный индекс, общий социальный предпринимательский индекс, рейтингование, социальные инвестиции, уровень социальной полезности.

DEVELOPMENT OF SOCIAL RATING OF ENTERPRISES HOW A MANAGEMENT TOOL FINANCIAL AND ECONOMIC POLICY TO INTERNATIONAL AND STATE LEVELS

Summary. The article substantiates the expediency, objectivity and importance of developing a rating system of enterprises on the level of social utility, efficiency and necessity for the public, that is, for the international community and the state. It is explained that social ratings can be restrained by unscrupulous types of management, that the damage they bear is greater than the benefits that they are offering to the world community. It is concluded that in countries with higher levels of social inequality (USA), lower corporate social responsibility (CSR), reverse correlation, and vice versa, in countries with the lowest levels of social inequality in the world (Norway) – the level of CSR is highest. In most countries, the most common is the CSR model with simple job security. In addition, the article proposes a methodological elaboration for computing the ratings of enterprises by the level of social utility and investigates the influence of social rating on the efficiency of international and state financial policy. It is proposed to calculate the improved index of social expenditures and the complex social index, as well as for the first time developed a general social business index, which differs from existing indices by the possibility of allocating groups of socially effective enterprises from the total number of economic actors, which will enable the world community to provide financial and other support for socially active enterprises and thus directly and indirectly promote the expansion of positive business practices. This will minimize environmental, social and financial risks and strengthen the economic and economic foundations of the world community. As a result, the general social entrepreneurial index will be calculated as the average geometric or arithmetic mean of individual cumulative indices. In the article we propose a method for calculating the social costs index, a complex social index, and a general social entrepreneurial index, each of which reflects the individual components of the social and financial performance of a company or group of companies for the world community. In addition, the improved methodology gives the regulatory authorities, managers and experts a fairly flexible tool, allowing them to take into account and introduce into the assessment process both international, regional and sectoral specifics. Yes, nothing prevents the variations in both sets of indicators and the distribution of base points, depending on the severity of certain problems, the degree of their importance. The main thing is that the sum of base points by groups of volume, quality and efficiency remain the same.

Key words: corporate social responsibility, state financial policy, stabilization, index of social expenditures, integrated social index, general social entrepreneurship index, rating, social investments, level of social utility.